

หนังสือ

ธรรมชาต ๗ ประการ

สองสิ่งพึงรักษา ๗ สิ่ง

๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗ ๗
ภนหนังสือแนวคเณร เพระนภน

ภษเจริญโมทิมภ์ ริมบรรค

เซตท่านมาซื้อค ๗ ๗

รัตนโกสินทรศก ๑๑๖

๑ พระบรมมัทย์ย่อ ๗๖

๑ พระบรมมัทย์ย่อ ๆ ทศกัณฐะ พระครุฑวิปุลญูเรียบเรียงไว้ ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส ค่อยก็ทรงไป จ
ไว้โดยปญญารูปในภังคย เมทานังหลาย หลิงทัชเบิกมา ดินน้ำไหลม ประสมกันหนา ขยายได้ตั้ง
ทำเป็นทำคน เบิกมาที่นี้ ตามทวยคงจะมี แกะทุกคน รบแตกนามกับ แล้วยกดับปฏิสนธิ
คือทำอิฐทำ ทให้สีถมบ ไม่เหนมรรคผล ทางพระนิพพาน ทให้เวียนถ่าย เบิกแกเจ็บทวย ใน
วิภังคย จงเร่งคักช พระบรมมัทย์นี้ เกษปญญญาณ วิเทศังขร กับทำอิฐทำ ขอบนักปราช
ผู้มีปัญญา จให้ระโภยแก้ภคมา ผู้มีศรัทธาปญญาน้อยเทอม ๗๖

๑ พระบรมมัทย์ย่อ ๗๗

๑ จิตทั้งเจดลักรบั้งทิทพพันนติ ๗๐ ๗๖ บัดนี้ระทำกับจิตวิ ทกระสิกรบนิพพานนี้ประการนี้เรียกพระ
ประระมัทย์ จิตมี ๘๘ ทม คือทการระระจิตวิ ๕๔ ทม รบัทระระจิตวิ ๑๕ ทม จรูปัทระระ
จิตวิ ๑๖ ทม โลกัทระระจิตวิ ๕๓ ทม เป็น ๘๘ ทม ทการระระจิตวิ ๕๔ ทม นั้นคือ จิตวิเป็นมัท
กคัลล ๒๔ จิตวิเป็นอะกคัลล ๑๒ อะเหทกจิตวิ ๑๘ เป็น ๕๔ ทม อนึ่งจิตวิมะหากคัลล ๒๔ ทม นั้น
จักออกเป้นจิตวิมะหากคัลล ๘ มะหากวิธา ๘ เป้นจิตวิมะหากคัลลรวม ๒๔ ทม อนึ่งจิตวิฝ่าย
อะกคัลล ๑๒ ทม นั้น จักออกเป้นจิตวิโลกมุล ๘ โทละมุล ๒ โมหะมุล ๒ รวมเป้นจิตวิฝ่ายอะกคัลล

๑๒ ทวง อะเหตูกิริยา ๑๔ คืออะเหตูกะระกัศลวิบาท ๑๖ อะเหตูกะระกัศลวิบาท ๑๘ อะเหตูกิริยา ๓
 เป็น ๑๘ ๗๖ ๐ บัดนี้ว่าด้วยมะหากศล ๘ คือโสมนันต์สะหะระกะกังญาณะสัมประยุดัง สละสังวิกร์ อะสัง
 ทริกร์ แปลงกิริยาบังเกิดเป็นโสมนันต์ในทวารกศล ประกอบด้วยปัญญ เป็นสะสังทริก มีผู้ชักชวน
 ทวงหนึ่ง เป็นอะสังทริก ไม่มีผู้ชักชวนทวงหนึ่งเป็น ๒ โสมนันต์สะหะระกะกังญาณวิปประยุดัง
 สะสังทริก อะสังทริก แปลงกิริยาบังเกิดเป็นโสมนันต์ในทวารกศล ปกศจากปัญญ ทำตามปิตนาร
 ๓ และทวนเป็นต้น เป็นสะสังทริกทวงหนึ่ง อะสังทริกทวงหนึ่งเป็น ๒ อเบกทสะหะระกะกัง

๐ ทระบรมกถยา ๗๕ ๘

ญาณะสัมประยุดังสะสังทริก ๑ อะสังทริก ๑ แปลงกิริยาบังเกิดแห่งในทวารกศล ประกอบด้วยปัญญ
 เป็นสะสังทริกทวงหนึ่ง อะสังทริกทวง ๑ เป็น ๒ อเบกทสะหะระกะกังญาณวิปประยุดัง สะสังทริก อะ
 สังทริก แปลงกิริยาบังเกิดแห่งในทวารกศลไม่มีปัญญ ทำตามปิตนารทวนเป็นต้น เป็นสะสังทริก
 ทวง ๑ เป็นอะสังทริกทวง ๑ เป็น ๒ จิตริโสมนันต์เป็นสะสังทริก ๒ ทวง เป็นอะสังทริก ๒ ทวง เป็น ๔ ทวง
 จิตริอเบกทเป็นสะสังทริก ๒ ทวง เป็นอะสังทริก ๒ ทวง เป็น ๔ ทวง ๘ แต่เท่านี้ ๗๖ มะหากศล ๘
 อะสังเกิดกได้วยทวารทั้ง ๖ คือทวารทวาร ๑ โสกะทวาร ๑ ญาณะทวาร ๑ จิตทวาร ๑ ทวาร
 ทวาร ๑ มะเนทวาร ๑ เป็น ๖ ๗๖ ทวารทั้ง ๖ ทวารทวาร ๖ คือทวารร่วมมะเนทวาร เทียบ

เป็นที่ยินดี คือ เหนอบพระพุทธรูป พระลัญจิมพระสงฆ์ สามเณร เป็นต้น ฤๅหนักฤๅที่ควรระบิรคทาน
 มีโทษเป็นต้น ๑ สักการะมณเฑียร เคาเสียงเป็นที่ยินดี คือ ใ้ตั้งรวมเทคนก ฤๅใ้ตั้งพระสงฆ์สัก
 มนต์ ฤๅใ้ตั้งเขตพระวังท่ากรวดล มีให้ทานรักชาติเป็นต้น ๑ สักการะมณเฑียร เคาดินเป็นที่ยินดี
 คือ ใ้ก่ดินจากไม้และของหอม มีจักรนิกันอมเทีพระบูชา พระพุทธรูปพระจรรวมพระสงฆ์ ฤๅใ้ก่ดินจงเหมีน
 ปลงลงเป็นพระกรรมฐาน คือ พระอธิการทั้งทุกข่งระดับ ๑ ๑ พระบรมมภ์ย่อ พระสังฆมณเฑียร เคา
 รัชเป็นที่ยินดี คือ ใ้รับทานของเบ็ยรหทาน ที่เปนของชอบใจ มีจักรเหลิสมไชย คิกระบิรคทานแก่สมณะ
 จิกรห่มณผู้มึศิด ฤๅคิกรถึงอุปชักรทริยเป็นต้น ๑ โผถพืชพระมณเฑียร เคากรรูกทังเป็นที่ยินดี
 ๑

คือ ใ้รับทังลวดบกล่าวกถกต่าง ๆ มีไตรปิฎกและเรือสำกนาคันที่เนือคิ ก็มีจักรวัศรชชอกจากโคระบิรคทาน
 มีทอกรจีนและผ้าเป็นต้น ๑ จัสมรุมมณเฑียร เคาจรรวมภรณ์ จั้วเหนท์ยใจเป็นที่ยินดี คือ
 กรรมฐานภาวนา มีทตตณคิตีเป็นต้น ๑ เปน ๖ สักการะมณเฑียร แผลตักเป็นที่ยินดี สะสังทริก แผล
 ทมิผู้รท่น ฤๅใ้ใ้ไตรปิฎกคิกรได้แก่กอนึ่งกระทั้ได้ ๑ สะสังทริก แผลทมิผู้รท่น เทกิขึ้นเงิไม้ท
 ไ้ไตรปิฎก ๑ ญาณระสังปะยุท แผลทมิผู้รท่น ปัตถกพิทระณ เหนคนและปวโรยชน ๑ ญาณวิบปะยุท แผล
 ทปภคทคปัตถกพิทตาม ๆ กันมา จระสิกรฤๅกคิกรมิ ๑ ทามภระระกุดล ใ้ให้สำเร็จผลในทมภพ
 คิรมนุษย์ ๑ สรวรด ๖ จบทามภระระกุดลแก่เท่านี ๑

๑ บัณฑิตว่าถ้าจะยกศต ๑๒ คือ โลกมถ ๒ โทสะมถ ๒ โมหะมถ เป็น ๑๒ โลกมถ คือ โสมนัส ๒ สระ
 กระทั่ง ^{สัมป} วิป ^ป } ยุคทั้งสระสังขาริกทั้ง ๑ สระสังขาริกทั้ง ๑ แปลสมจิตวิประกอบทวิ โสมนัส เป็นทวิสัมประยุก
 สระสังขาริกทั้ง ๑ สระสังขาริกทั้ง ๑ เป็นทวิสัมประยุก สระสังขาริกทั้ง ๑ จิตวิโลก รวมเป็น ๔ จริยาชยทวิ
 จิตวิโลกเป็นโสมนัส ประกอบทวิสัมประยุก เหน็บแต่จะได้อ่างเดียว ไม่มีคามลระทยทวิบกลสวาทบ จึง
 โกรปลันช้นแฉะมาแต่เวรณเป็นกัน จิตวิโลกเป็นโสมนัสปกตชคท วิไม่เห่นแต่ที่วิได้ทั้งวิอย่างเขา
 ทวิได้ทวิระเท ไม่ทวิได้ก็ไม่ได้ดังนี้ อแปลทวิระคะทวิ ^{สัม} วิป } ประยุกทั้ง ๑ สระสังขาริกทั้ง ๑ สระสังขาริก
 แปลสมจิตวิโลกแห่งทวิธรรมณ เป็นทวิสัมประยุก ประกอบทวิ เป็นสระสังขาริกทั้ง ๑ เป็นสระสังขาริก

ทวิ ๑ จิตวิโลกแห่งทวิธรรมณ เป็นทวิสัมประยุก ไม่ประกอบทวิวิ เป็นสระสังขาริกทั้ง ๑ สระสังขาริก
 ทวิ ๑ จิตวิโลกเป็นโสมนัส ๔ เป็นอแปลทวิ ๔ ทวิเป็น ๔ โลกมถระบังเกียขึ้น ๒ โสวททวิทั้ง ๒ สิริทวิ
 ทวิเป็นกัน ทวิทั้ง ๒ ทวิได้ทวิธรรมณ ๒ สิริธรรมณเป็นกัน เหมือนทวิระระกศต แปลกกัน
 แต่ทวิ ^{สัม} วิป } ประยุกเท่านั้น โนโทสะมถ ๒ คือ โสมนัส ๒ สระกระทั่ง ประยุกสัมประยุกทั้งสระสังขาริกทั้ง ๑ สระสัง
 ขาริกทั้ง ๑ แปลสมจิตวิประกอบไปทวิโสมนัสทวิคับแต่ใจ เป็นสระสังขาริกทั้ง ๑ เป็นสระสังขาริกทั้ง ๑ เป็น ๒
 จิตวิโลกของทวิจะเกิดขึ้น ทั้ง ๒ โสวททวิทั้ง ๒ และ ๒ โสวททวิทั้ง ๒ เหมือนทวิระระกศต แปลก
 แต่เป็นโสมนัสเท่านั้น ๑ โมหะมถ ๒ อแปลทวิระคะทวิ สิริทวิสัมประยุกทั้ง ๑ สระระสัมประยุกทั้ง

ได้ขงเป็นอิทธิกรรม ๑ ภาณวิญญูณัง เกิดด้วยอุเปกาทเวทณ ถมกลืนเป็นอิทธิกรรม ๑ ซิวหาวิญญู
ณัง เกิดพร้อมด้วยอุเปกาทเวทณ สัมผัสเป็นอิทธิกรรม ๑ สัระสัระหะระตังกัณวิญญูณัง เกิดด้วยสั
กตทณ รับสัมผัสเป็นอิทธิกรรม ๑ อุเปกาทสัระหะระตังสัมปริญินันนัง สัมปริญินันนะ จิตริเกิดด้วยอุ
เปกาทเวทณ รับกรรมที่เป็นอิทธิกรรม ๑ ไสมนันคัสะหะระตังสันติระณัง สันติระนวิจิตริเกิดด้วยไสมนันค
กตทณ พิศารณธรรมที่เป็นอิทธิกรรม ๑ อุเปกาทสัระหะระตังสันติระณัง สันติระนวิจิตริ เกิดด้วยอุเปกาท
กตทณ พิศารณธรรม ที่เป็นอิทธิกรรม ๑ เป็น ๔ สัระหะระตังกัณวิญญูณัง ๓ ปัญจะทกาทังชัระนวิจิตริ จิตริ
ที่พิศารณทกาทัง ๕ มีกัณทกาทัง ๑ มริณทกาทังชัระนวิจิตริ ๗ พิศารณทกาทังมริณ ๑ หรือ

กัณทกาทัง ๗ ไสมนันคัณมีแย้มของพระชะระหะระ ๑ เป็นตาม ทกาทังชัระนวิจิตริ ๕ ๔ ขบแทนนี้ ๗๖๓
๑ จิตริที่เป็นมระทกาทัง ๔ เป็นลักษณะให้ทกาทังกัณทัง ๗ มีทกาทังเป็นกัน ๑ จิตริที่เป็นมระทกาทัง ๔
เป็นลักษณะที่ระตังแกงทกาทังกัณทัง ๑ มระทกาทัง ๔ เป็นผู้ส่งผลที่เป็นไสมนันคัสะหะระอุเปกาท ๗
ณะสัมปริญินันนังและวิญญูณวิปประยุก สัระสังทริกและระสังทริก ๑ ๗๖ ๐ สัระหะระตังกัณ ๑๑ สัระหะระตัง ๑๒
ทกาทังระกัณ ๒๔ มระหะระตัง ๒๗ โลกทัง ๔ เป็น ๗๑ ๗๖ ๐ จิตริที่เป็นทกาทังมี ๒๒ สั
กัณทัง ๑๑ สัระหะระตัง ๑๑ โนเมหะระมล จิตริที่เป็นทกาทังมี ๒๒ สัระหะระตัง ๑๑ โท
สัระมล ๒ ทกาทังระกัณวิญญูณวิปประยุก ๑๒ เป็น ๒๒ ๗๖ จิตริที่เป็นทกาทังมี ๔๗ ทกาทังระ

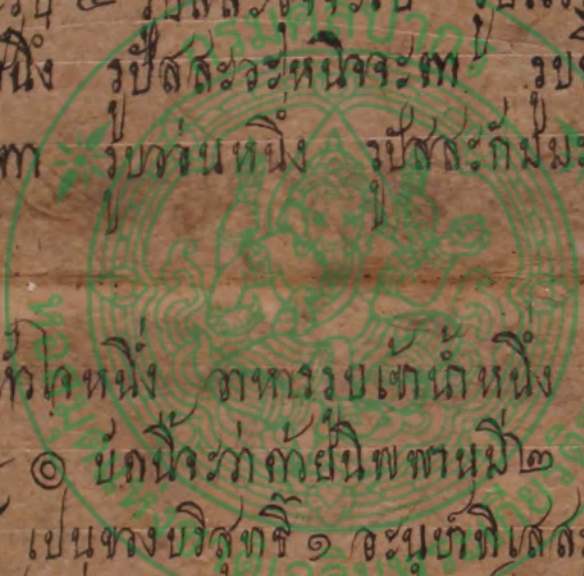

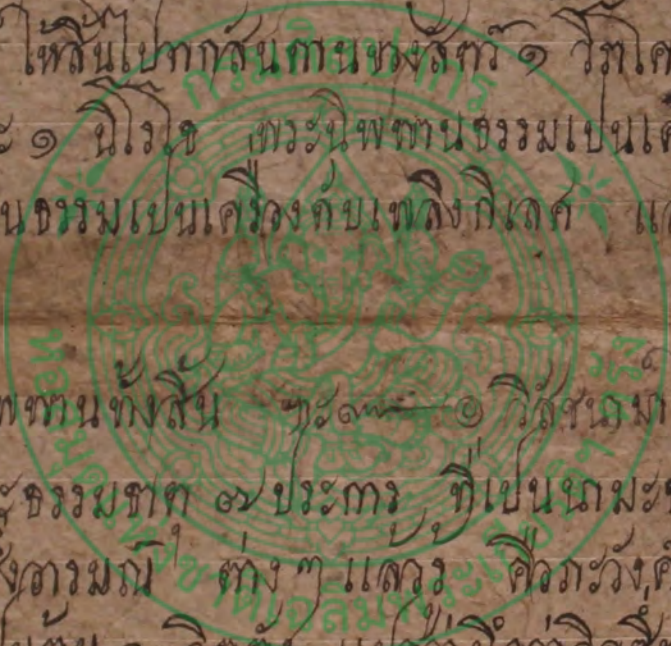

ศีลหนึ่ง ละโทษความทุกข์ ลมพุกแต่ดีควรลงไปปลายเท้าหนึ่ง กุณิสระกัณฑาทิ ลมพุกในทาง๑
กุณิสระกัณฑาทิ ลมพุกในใต้ใหญ่หนึ่ง องครมิ่งคานตุริกาทิ ลมพุกในกายทั่วไปหนึ่ง จัสสาสะ
ปัสสาสะ ลมพุกทุกหยาดเท้าออกหนึ่ง เป็น๑ ๑ จุฬาทนรบ๒๔ ประสาทรบ๕ จักขุประสาททศาทิหนึ่ง
โสทรประสาทหนึ่ง อานะประสาทคณกหนึ่ง จัหวาทประสาทลิ้นหนึ่ง กทยประสาทกทยหนึ่งเป็น๕ ๆ
ภทรรบ๒๒ จุฬาทนรบหนึ่งหนึ่ง ปุริสรัทโธรบพ่ายหนึ่ง ๆ วิสัยรบ๔ วินโยนีสือสีหนึ่ง คณโช
กลินหนึ่ง วิไลรัคหนึ่ง สัทโทเสียงหนึ่ง วิญญัตติรบ๒๒ กทยวิญญิตโหมกทยหนึ่ง กุฑม
ญิตโหมกทยหนึ่ง ๆ เดกขณรูป ๔ รูปัสระจระโย รูปแวกุเกียหนึ่ง รูปัสสันตวติ รูปัสเนองกน
หนึ่ง รูปัสระระธา รูปัสแก่จกหนึ่ง รูปัสระระหนึ่งระธา รูปัสไม่เตียงหนึ่ง ๆ วิการรูป ๓ รูปัสระ
ระหการบเขหนึ่ง รูปัสระมกาทิ รูปัสหนึ่ง รูปัสระกัมปะระระธา รูปัสระแก่จกการหนึ่ง ทัศระ

รูปเนื่อหัวใจหนึ่ง จักรบนำเสียงหัวใจหนึ่ง สาทารบเท้าหนึ่ง ปริณิถนรบ๒๒ของจกมกหนึ่ง
เป็น๒๔รบรบแก่เทหนึ่ง ๒๒๐ ๑ บัณเฑาะว์กัณนิพพาน๒๒ จุฬาทิเสดระนิพพาน คามัคคปะเพ็งกิโลค
ฉีกคระเป็นกัน ยงยู่แก่จก ๕ เป็นจกขบวิสุทธิ ๑ ๑ ระนุชาติเสดระนิพพาน คามัคคปะเพ็งกิโลคแต่ละก
กจจ สัททิกกจเป็นกันให้สันไปหนึ่ง อนึ่งพระนิพพานเป็นระสังขระระจรวม ไม่มีกคิลแลระระกค
ที่ระตกแวงให้สัททิสัททักไปหนึ่ง อนึ่งพระนิพพานระสังขระระขัจย ไม่มีขัจยประจกมแวง คืออวิจ
จัทคกมิไม่ระแกสังขน เป็นขัจยให้เกิดสังขน ๆ เป็นขัจยให้เกิดวิญญูญาณก่อ ๆ กันเขินนี้ไม่มี๑ นิพ
พานเป็นระสังขระระธา ไม่มีชคปะระจรวมแวง คือสัททิกนนำลมไทยเป็นกัน๑ อนึ่งพระนิพพาน เป็น
กิลคปะแวงจรวมชค ๗ ที่เป็นโลกีย์คือโลมนนคโหมนค ให้ททยกลายเป็น ระสังขปะกจจรวมกิตติญาณ
ปัจจุตจัน ในระสังขระจรวม คือทวารระระกเป็นระนุชาติเสดระนิพพาน คามัคคปะเพ็งกิโลคเป็น

สมมุติบทประหาร คือนักบวช ๕ แล้วยังเป็นพระนาคหลวงนิพพาน สันตักที่สันตภาพ ไม่มีคามเกิดแก่
 คือบทกย ไม่เวียนว่ายอยู่ในโลกพระนิพพาน จึงได้มีเรียกว่าพระนิพพาน ดังว่าธรรมานี้ ๗ อนึ่งพระ
 นิพพานมีอรรถ ๗ ประการคือ มีกตมะนิมมระตะใน พระนิพพานเป็นเครื่องย้ายเสียซึ่ง ความเมาในดินแดน
 ของสัตว์ ๑ ปีขันธ์วิเนโย พระนิพพานรวมเป็นเครื่องนำออก ซึ่งความหิวความอยาก ในดินแดนของ
 สัตว์ ๑ ชาติยะระมคณาโร พระนิพพานรวมเป็นเครื่องถอนซึ่งชาติโดย ในดินแดนของสัตว์ ๑ วิชิตตบปะเน
 โท พระนิพพาน รวมเป็นเครื่องหักซึ่งวัชระของหมัน ในดินแดนแห่งสัตว์ ๑ กั้นหักจะโย พระนิพ
 พานรวมเป็นเครื่องจะจกกันท ให้ขึ้นไปจากดินแดนของสัตว์ ๑ วิชิตโต พระนิพพานรวมเป็นเครื่องชำระ
 ดินแดน ของสัตว์ให้ปลอดจากภคระ ๑ นิเวโร พระนิพพานรวมเป็นเครื่องดับเพลิงกิเลสของสัตว์ ให้เย็น
 ทั่วไป ๑ นิพพาน พระนิพพานรวมเป็นเครื่องดับเพลิงกิเลส แลเพลิงภกกิจของสัตว์ ให้ทาสดับ

๗๒ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐